

Sygn. akt II PK 328/09

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 7 kwietnia 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Hajn

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

Protokolant Wanda Cabaj

w sprawie z powództwa E. T.

przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej Lokatorsko-Własnościowej "J." w P.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 7 kwietnia 2010 r.,

skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego w P.

z dnia 15 maja 2009 r.,

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 15 maja 2009 r., Sąd Okręgowy – Sąd Pracy w P. oddalił apelację powoda E. T. od wyroku Sądu Rejonowego w P. z dnia 12 lutego 2009 r., oddalającego jego powództwo w sprawie przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej Lokatorsko – Własnościowej „J.” w P. zapłatę, przyjmując za własne ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd pierwszej instancji, dzieląc także ich ocenę, a w związku z tym i zapadłe orzeczenie, w którym wskazano, że zgodnie z art. 92¹ k.p. odprawa emerytalna albo rentowna jest świadczeniem jednorazowym, a skoro w świetle bezspornych w niniejszej sprawie ustaleń, powód otrzymał odprawę w związku z przejściem na rentę z tytułu niezdolności do pracy, nie może ponownie nabyć prawa do odprawy z tytułu przejścia na emeryturę.

Według okoliczności sprawy, powód wniósł o zapłatę przez pozwanego kwoty 44954,75 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 17 lipca 2008 r. do dnia zapłaty, wskazując w uzasadnieniu, że żądana kwota stanowi różnicę między otrzymaną przez powoda odprawą z tytułu przejścia na rentę a odprawą dochodzoną, którą powinien otrzymać w związku z przejściem na emeryturę. Powód podnosił, iż z tytułu odprawy rentowej otrzymał w 1991 r. kwotę 1 650 000 zł (starych złotych), a od obecnego pracodawcy przysługuje mu odprawa emerytalna w wysokości 45071,25 zł, co pomniejszone o 165 zł (nowych złotych) daje kwotę roszczenia. W ocenie powoda, nie może zostać uznany za obowiązujący u pozwanego Zakładowy Układ Zbiorowy Pracy stanowiący, że pracownik, który już otrzymał odprawę w związku z nabyciem prawa do renty nie ma prawa do odprawy emerytalnej, ze względu na zapis art. 9 k.p., bowiem Układ ten narusza zasadę równego traktowania w zatrudnieniu (art. 9 § 4 k.p.). Powód podniósł także, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych wstrzymał w 1992 r. wypłatę renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z przekroczeniem przez powoda dopuszczalnego poziomu wynagrodzenia.

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa, zarzucając że powód otrzymał już odprawę rentową u poprzedniego pracodawcy i w związku z tym na podstawie art. 92¹ § 2 k.p. nie może ponownie nabyć do niej prawa. Powód był zatrudniony u pozwanego na podstawie umowy o pracę w okresie od dnia 1 września 1991 r. od dnia 30 czerwca 2008 r. Z dniem 30 czerwca 2008 r. stosunek pracy powoda z pozwanym został rozwiązany na mocy porozumienia stron w związku z nabyciem przez powoda prawa do emerytury. Powód poprzednio był zatrudniony w Kombinacie Państwowych Gospodarstw Rolniczych w P.- N., a jego stosunek pracy ustal w wyniku przejścia na rentę inwalidzką. Powód otrzymał w związku z tym odprawę rentową od Kombinatu Państwowego Gospodarstwa Rolniczego w P.- N..

W oparciu o powyższe ustalenia, wyrokiem z dnia 12 lutego 2009 r. Sąd Rejonowy oddalił powództwo, zaś Sąd drugiej instancji, oddalił apelację powoda. W ocenie Sądu, według art. 92¹ k.p. odprawa emerytalna albo rentowna jest świadczeniem jednorazowym, stąd skoro powód otrzymał już odprawę w związku z przejściem na rentę, nie może ponownie nabyć do niej prawa po przejściu na emeryturę. Wyjątek – wynikający z postanowień Układu Zbiorowego - zachodzi wówczas gdy kumulatywnie zostaną spełnione następujące przesłanki: pracownik po otrzymaniu odprawy ponownie nawiązał stosunek pracy, ustanie tego stosunku nastąpiło w związku z przejściem na rentę inwalidzką lub emeryturę, przepisy obowiązujące u pracodawcy, przewidują odprawę w wyższej wysokości niż kodeks pracy. Sąd Okręgowy uznał, że w przedmiotowej sprawie nie jest spełniona ostatnio wymieniona przesłanka. W ocenie Sądu, wbrew zarzutom powoda, § 42 ust. 2 zakładowego układu zbiorowego pracy pozwanego nie narusza zasady wynikającej z art. 9 § 4 k.p. Sąd wskazał, że zasadą jest, że odprawa emerytalno-rentowa jest wypłacana jeden raz, choćby pracownik kilka raz przechodził na emeryturę lub rentę.

Powyższy wyrok zaskarżył w całości skargą kasacyjną pełnomocnik powoda i zarzucając naruszenie prawa materialnego - art. 92¹ § 1 i 2 k.p. przez przyjęcie, że „powodowi nie przysługuje prawo do odprawy emerytalnej ani odprawy emerytalnej uzupełniającej (świadczeń opartych na tej samej podstawie prawnej) w sytuacji gdy powód spełniał wymogi niezbędne do otrzymania dochodzonego świadczenia od

pozwanej spółdzielni”, oraz uznanie, że przepis ten „ma zastosowanie w sytuacji gdy osoba domagająca się odprawy emerytalnej otrzymuje decyzję o przyznaniu jej trzeciej grupy inwalidzkiej, a więc nie przeszła na rentę w związku z niezdolnością do pracy i kontynuowała (...) zatrudnienie w pełnym wymiarze pracy u innego pracodawcy”, ponadto naruszenie art. 92¹ § 1 i 2 k.p przez przyjęcie, że „wcześniejsze pobranie odprawy rentowej eliminuje możliwość późniejszego pobrania innej odprawy tj. tej emerytalnej”, a także przez uznanie, że „roszczenie o uzupełniającą odprawę kierowane może być wyłącznie do tego samego podmiotu, który pierwotnie wypłacił pracownikowi przedmiotową odprawę pieniężną, zamiast prawidłowo do tego podmiotu, który ostatni zatrudniał pracownika”. Zarzucił także, że „§ 42 ust. 2 załącznika Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy był sprzeczny z art. 92¹ § 1 i 2 w związku z art. 9 § 2 i 4 k.p., jako mniej korzystny od przepisu art. 92¹ § 1 i 2 k.p. (...)”. Skarżący zarzucił nadto naruszenie przepisów postępowania - art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 i art. 378 k.p.c. poprzez „nieodniesienie się w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku do zarzutu i argumentacji powoda, że pobranie przez skarżącego świadczenia pieniężnego było nieskuteczne, bo nie zachodził wtenczas związek między ustaniem stosunku pracy a przejściem pracownika na rentę. Sąd (...) pominął tą kwestię stąd też usuwa się ona spod kontroli instancyjnej (...)”. W oparciu o powyższe zarzuty, wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości oraz zmianę wyroku Sądu pierwszej instancji i zasądzenie na rzecz powoda dochodzonej odprawy wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 17 lipca 2008 r. do dnia zapłaty, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpatrzenia, wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zasługuje na uwzględnienie.

Stosownie do art. 398¹³ § 1 i 2 k.p.c., Sąd Najwyższy rozpoznaje sprawę w granicach skargi kasacyjnej (jej podstaw) i jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, jeżeli skarga nie zawiera zarzutu naruszenia przepisów postępowania (bądź jeżeli taki zarzut okaże się

niezasadny). Przedstawionych w skardze zarzutów naruszenia przepisów postępowania nie można uznać za zasadne. Na wstępie trzeba przypomnieć, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, jest sądem prawa, a nie sądem faktu, w związku z tym podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.). Odnosząc to do okoliczności sprawy można ogólnie zauważyć, że Sąd Apelacyjny, nie kwestionując ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd pierwszej instancji nie naruszył przepisów postępowania, a tym bardziej nie można mówić o takim naruszeniu tych przepisów, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Ma to ten skutek, że w postępowaniu kasacyjnym wiążące są ustalenia, według których powód był zatrudniony u pozwanego na podstawie umowy o pracę w okresie od dnia 1 września 1991 r. od dnia 30 czerwca 2008 r. Z dniem 30 czerwca 2008 r. stosunek pracy powoda z pozwanym został rozwiązany na mocy porozumienia stron w związku z nabyciem przez powoda prawa do emerytury. Powód poprzednio był zatrudniony w Kombinacie Państwowych Gospodarstw Rolniczych w P.- N., a jego stosunek pracy ustał w wyniku przejścia na rentę inwalidzką. Powód otrzymał w związku z tym odprawę rentową od poprzedniego pracodawcy - Kombinatu Państwowego Gospodarstwa Rolniczego w P.- N..

Nie jest również zasadne powołane w zarzutach skargi – naruszenie art. 328 § 2 k.p.c., określającego wymogi, jakim powinno odpowiadać uzasadnienie wyroku. Pomijając nawet, że w rozpoznawanej sprawie, uzasadnienie tego zarzutu sprowadza się do zakwestionowania ustaleń faktycznych, będących podstawą rozstrzygnięcia, trzeba przypomnieć, że zarzut naruszenia tego przepisu może stanowić usprawiedliwioną podstawę skargi kasacyjnej tylko wtedy, gdy uzasadnienie zaskarżonego wyroku nie posiada wszystkich koniecznych elementów bądź zawiera tak oczywiste braki, które uniemożliwiają kontrolę kasacyjną (por. wyrok SN z dnia 27 marca 2008 r., II CSK 315/07 - LEX nr 390105).

Problem prawny podniesiony w zarzutach skargi (naruszenie art. 92¹ § 1 i 2 k.p.), był przedmiotem analizy Sądu Najwyższego w uchwale z dnia 18 marca 2010 r., II PZP 1/10 (jeszcze niepublikowana). W uchwale tej przyjęto, że „otrzymanie przez pracownika odprawy z tytułu przejścia na rentę z powodu niezdolności do

pracy wyklucza nabycie przez tego pracownika prawa do kolejnej odprawy z tytułu przejścia na emeryturę lub prawa do odprawy uzupełniającej, stanowiącej różnicę wysokości odprawy emerytalnej i wysokości otrzymanej odprawy rentowej”. Zajmując to stanowisko – w całości akceptowane przez obecny skład Sądu Najwyższego – przyjęto m.in., że odprawa emerytalna lub rentowa, chociaż podlega ochronie prawnej na równi z wynagrodzeniem za pracę (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 lutego 2004 r., I PK 217/03, OSNP 2004 nr 24, poz. 419) nie jest wynagrodzeniem, lecz świadczeniem płacowym o podobnym do wynagrodzenia charakterze i funkcjach. W przepisie art. 92¹ k.p. został ustalony tzw. minimalny standard uprawnień płacowych pracownika z tytułu rozwiązania stosunku pracy w związku z przejściem na emeryturę lub rentę. Odprawa emerytalna lub rentowa jest świadczeniem powszechnym, ustawowo gwarantowanym, a jej wysokość odpowiada jednomiesięcznemu wynagrodzeniu za pracę pracownika i jest niezależna od posiadanego przez uprawnionego stażu zatrudnienia. Jest to świadczenie, które każdy pracownik powinien otrzymać raz w życiu, gdy traci swój status pracowniczy w związku z przejściem na rentę lub emeryturę (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2003 r., I PK 223/02, Prokuratura i Prawo 2004 nr 1, s. 41).

Tak w tytule rozdziału IIIa działu trzeciego Kodeksu pracy jak i w treści omawianego artykułu posłużono się pojęciem „odprawa” w liczbie pojedynczej („odprawa rentowa lub emerytalna”), a więc oba człony nazwy świadczenia ujęte są w ramach alternatywy nierozłącznej. Gramatyczna wykładnia przepisu art. 92¹ § 1 k.p. prowadzi do wniosku, że w razie spełnienia przez pracownika dwóch przesłanek: ustania stosunku pracy i przejścia na jedno z alternatywnie wymienionych świadczeń ubezpieczeniowych (emeryturę lub rentę), przysługuje jedna rodzajowo odprawa. Do tak jednorodząwo rozumianej odprawy rentowej lub emerytalnej należy odnosić określony w § 2 tegoż artykułu zakaz ponownego nabycia prawa do świadczenia. Gdyby wyłączenie to miało dotyczyć odrębnie odprawy rentowej i odprawy emerytalnej ustawodawca dałby temu wyraz, akcentując w treści przepisu niemożność ponownego otrzymania „tej samej” odprawy. Znaczenie tego ostatniego przepisu sprowadza się do tego, że do objętego hipotezą normy zawartej w §1 art. 92¹ k.p. układu przesłanek (ustanie

stosunku pracy i przejście na emeryturę lub rentę), implikującego określony dyspozycją tej normy skutek (nabycie prawa do odprawy), przepis § 2 wprowadza dodatkowe, negatywne kryterium, jakim jest uprzednie otrzymanie odprawy (czy to z racji zakończenia stosunku pracy w związku z przejściem na emeryturę czy też zakończenia stosunku pracy w związku z przejściem na rentę z tytułu niezdolności do pracy), które wyklucza wynikający z dyspozycji powyższej normy skutek, czyli ponowne nabycie prawa do świadczenia. Regulacja art. 92¹ k.p. nie uzasadnia również tezy o istnieniu po stronie pracownika, który pobrał odprawę rentową lub emerytalną w poprzednim zatrudnieniu, prawa do odprawy uzupełniającej w razie ponownego ustania stosunku pracy w związku z przejściem na rentę lub emeryturę. Jednorazowy charakter odprawy emerytalnej lub rentowej nie był kwestionowany w judykaturze (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 1994 r., I PZP 4/94, OSNP 1994 nr 2, poz. 24 oraz wyroki z dnia 25 czerwca 1993 r., I PR 5/93, niepublikowany, z dnia 17 listopada 1999 r., I PKN 359/99, OSNP 2001 nr 7 poz. 218, z dnia 1 grudnia 1999 r., I PKN 386/99. Prawo Pracy 2000 nr 5 s. 31, z dnia 17 lutego 2005 r., II PK 235/04, OSNP 2005 nr 18, poz. 287, z dnia 5 marca 2006 r. II PK 215/06, OSNP 2007 nr 5-6, poz. 65, z dnia 5 czerwca 2007 r., I PK 58/07, OSP 2008 nr 11, poz. 117 i z dnia 11 października 2007 r., III PK 40/07, LEX nr 338805), przy czym w układach zbiorowych pracy i regulaminach wynagradzania można ukształtować zasady nabywania prawa do tegoż świadczenia i ustalania jego wysokości w sposób korzystniejszy dla pracowników od wynikającego z cytowanego przepisu. W ocenianej sprawie, wynikający z postanowień Układu Zbiorowego wyjątek (§ 42 ust. 2), zachodzi wówczas gdy kumulatywnie zostaną spełnione następujące przesłanki: pracownik po otrzymaniu odprawy ponownie nawiązał stosunek pracy, ustanie tego stosunku nastąpiło w związku z przejściem na rentę inwalidzką lub emeryturę, przepisy obowiązujące u pracodawcy, przewidują odprawę w wyższej wysokości niż kodeks pracy, zaś w rozpoznawanej sprawie nie jest spełniona ostatnio wymieniona przesłanka, trafnie też przyjęto, że § 42 ust. 2 zakładowego układu zbiorowego pracy nie narusza zasady równości wynikającej z art. 9 § 4 k.p.

Wszystkie te okoliczności zostały trafnie wzięte pod uwagę przez Sąd Okręgowy, stąd też zarzuty skargi nie mogą być uznane za uzasadnione.

Tym się kierując, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c., orzeczono jak w sentencji.

/tp/